

**PROF MS MAKHANYA, REKTOR EN VISEKANSELIER**  
**UNIVERSITEIT VAN SUID-AFRIKA**  
**VERWELKOMING EN BEKENDSTELLING VAN DIE VOORMALIGE**  
**ADJUNK-HOOFREGTER, REGTER DIKGANG MOSENEKE**  
**BOEKBEKENDSTELLING VAN *ALL RISE: A JUDICIAL MEMOIR***  
**11 NOVEMBER 2020**

Dankie, Programdirekteur: Prof Olaotse John Kole, Adjunk Uitvoerende

Dekaan: Kollege vir Regsgeleerdheid, Universiteit van Suid-Afrika

- Regter Dikgang Moseneke, Voormalige Adjunk-hoofregter van die Republiek van Suid-Afrika
- Mnr Nathi Mthethwa, Minister van Sport, Kuns en Kultuur
- Prof Wiseman Nkuhlu, Kanselier van die Universiteit van Pretoria
- Agbare Ambassadeurs en Hoë Kommissarisse wat verskeie lande hier in Suid-Afrika verteenwoordig
- Prof Veronica McKay, Waarnemende Viserektor: Onderrig, Leer, Gemeenskapsbetrokkenheid en Studenteondersteuning
- Prof Vinesh Basdeo, Uitvoerende Dekaan: Kollege vir Regsgeleerdheid
- Lede van Unisa se Uitvoerende en Uitgebreide Bestuur hier teenwoordig

- Verteenwoordigers van verskeie vertakings van die regsgemeenskap wat vandag by ons aangesluit het
- Verteenwoordigers van mede-hoëronderwysinstellings en -navorsingsinstansies
- Lede van die sakegemeenskap
- Verteenwoordigers van verskillende studenteliggame hier teenwoordig
- Genooide gaste
- Dames en here

Goeiemiddag aan u almal.

Dit is weer eens vir my 'n groot plesier om u welkom te heet en bekend te stel aan regter Dikgang Moseneke, voormalige Adjunk-Hoofregter van Suid-Afrika en, soos u almal weet, een van Unisa se voorste alumni.

Wat baie van u dalk nie onthou nie, is dat regter Moseneke in 2008 die hoofspreker was by ons akademiese opening. Tydens die seremonie het hy boeiend gepraat oor hierdie universiteit, die Universiteit van Suid-Afrika, sy *alma mater*, en die belangrike rol wat Unisa in sy lewe gespeel het. Hierdeur het hy die belangrike rol van onderrig en veral universiteite in gemeenskapsontwikkeling en vooruitgang geïllustreer.

Tydens daardie kort toespraak het regter Moseneke die gehoor nie net betower met sy gravitas en wysheid nie, hy het almal ook gehelp om die waarde van hierdie universiteit en die rol wat Unisa in die donker apartheidsjare gespeel het, te verstaan. Hy het egter ook daarop gewys dat die universiteit daarin geslaag het om onderrig te verskaf, maar nie om geïntegreerde gradeplegtighede te hou nie; verskillende gradeplegtighede is vir persone van verskillende rasse gehou. Dit het daartoe gelei dat sommige swart Suid-Afrikaners gekies het om nie in sulke omstandighede grade in ontvangs te neem nie; en diegene wat in die tronk was, kon natuurlik ook nie gradueer nie. Die nuwe Universiteit van Suid-Afrika het gevolglik spesiale gradeplegtighede in Pretoria en Kaapstad gehou om dié ongeregtighede van die verlede te probeer regstel. Dit toon sy onafhanklike denke. Regter Moseneke het nooit probeer om mense se guns te wen of die waarheid verdraai nie. Hy het sy beroep met die grootste integriteit beoefen en op grond hiervan geniet hy hoë respek en agting wat minder ander beskore is.

Regter Moseneke se onafhanklikheid van denke is nie altyd goed ontvang nie en dit het soms 'n hoë tol geëis. 'n Mens vermoed egter dat hy altyd voorbereid was op sulke gevolge en bereid was om dit te aanvaar, soos dit mense met ware integriteit – mense wat nie bereid is

om hulle beginsels op te offer om 'n doel te bereik nie – betaam. Ons kan slegs nederig dankbaar wees dat ons nog sulke beginselvaste manne en vroue in ons land het, mense wat nie bang is om hulle standpunte in die openbaar te lug en debat te voer nie, ongeag hoe omstrede of ongewild die kwessies is. Daar word veel gesê oor die noodsaaklikheid van kritiese, intellektuele openbare debatvoering en betrokkenheid. Dit is juis hierdie etos wat ons by Unisa wil ontwikkel. Regter Moseneke, u stel vir ons 'n navolgenswaardige voorbeeld hierin.

Regter Moseneke se destydse toespraak, dames en here, het ook baie duidelik getoon dat hy nie net onwrikbaar glo in die rol wat harde werk en opvoeding in 'n suksesvolle, vervulde lewe speel nie, hy leef dié oortuiging uit in woord en daad. Sy standpunt is dat ywer en vlyt nodig is om maatskaplike geregtigheid op elke vlak na te jaag. Ek glo dat dit 'n les is waarby ons almal baat kan vind in 'n tyd waarin die eerlike beoefening van 'n beroep en integriteit 'n heilige graal is in plaas van die natuurlike uitkoms van etiese harde werk.

Maar waar het regter Moseneke se vormingsproses begin?

Regter Dikgang Moseneke is in Desember 1947 in die Stad Tshwane gebore. Dit is ook hier waar hy op laer- en hoërskool was. In standerd 8,

toe hy 15 jaar oud was, is Moseneke gearresteer, aangehou en skuldig bevind omdat hy aan anti-apartheidsaktiwiteite deelgeneem het. Hy is tot tien jaar gevangenisstraf gevonniss en het sy vonnis op Robbeneiland uitgedien. Hy het studeer om matriek te behaal, en het ook 'n BA-graad in Engels en Politieke Wetenskap en 'n BJuris-graad verwerf. Later het hy 'n LLB-graad voltooi. Al drie sy grade is deur die Universiteit van Suid-Afrika aan hom toegeken.

Moseneke het sy professionele loopbaan in 1976 begin as 'n prokureursklerk by Klagbruns Ing in Pretoria. Hy is in 1978 toegelaat en het vir vyf jaar as prokureur en vennoot by die regsfirma Maluleke, Seriti en Moseneke gepraktiseer. In 1983 is hy tot die Balie toegelaat en het hy as advokaat in Johannesburg en Pretoria begin werk. Tien jaar later, in 1993, is hy bevorder tot senior advokaat. In dié tyd was hy 'n lid van die tegniese komitee wat die Tussentydse Grondwet van 1993 geskryf het. In 1994 is hy aangestel as Adjunkvoorsitter van die Onafhanklike Verkiesingskommissie wat die eerste demokratiese verkiesings in Suid-Afrika moes organiseer.

In September 1994, terwyl hy as senior advokaat gepraktiseer het, het Moseneke 'n waarnemende posisie by die Transvaalse Provinsiale Afdeling van die Hooggeregshof aanvaar. Voor sy aanstelling as Regter

in die Konstitusionele Hof in November 2001, is Moseneke aangestel as Regter in die Hoërhof in Pretoria. Op 29 November 2002 is hy aangestel as Regter in die Konstitusionele Hof en in Junie 2005 as Adjunk-hoofregter van die Republiek van Suid-Afrika.

Moseneke is 'n stigterslid van die Black Lawyers' Association en die National Association of Democratic Lawyers of South Africa.

In 1986 is Moseneke aangestel as besoekende genoot van en dosent aan die Skool vir Regsgeleerdheid by die Universiteit van Columbië, New York. Hy was die eerste Kanselier van die Pretoria Technikon en het ook gedien as die Kanselier van die Universiteit van die Witwatersrand. Die afgelope 20 jaar het Moseneke talle referate gelewer by regs- en sakekonferensies, en verskeie akademiese artikels oor die reg in plaaslike en internasionale vaktydskrifte gepubliseer. Hy het verskeie eredoktorsgrade ontvang, asook talle toekennings vir sy uitnemende prestasies.

Moseneke is getroud met mme Khabo Moseneke en hulle het 'n dogter en twee seuns.

Regter Moseneke, dit is vir ons 'n groot eer om hierdie boekbekendstelling aan te bied. U boek word reeds geprys vir die oorhoofse blik wat dit gee op grondwetlike kwessies. Hierdie tweede volume volg op die bekroonde boek *My Own Liberator*, en dra op 'n sober dog positiewe wyse by tot 'n aantal vraagstukke waarmee ons as samelewing worstel – veral die stand van regering in ons land en dus ook die welstand van ons demokratiese projek. Om die waarheid te sê, regter Moseneke, hierdie boeke word so hoog aangeskryf dat 'n mens amper sou kon dink u het u roeping misgeloop!

Regter Moseneke, dit is vir ons 'n groot eer om hierdie boekbekendstelling aan te bied en om u sodoende op 'n nederige wyse te vergoed vir die groot eer wat u vir die universiteit bring.

U is baie welkom hier, Regter. Ons sien uit na die res van die verrigtinge.

Ek dank u.